

Landschapsbeheer
Groningen

JAARVERSLAG 2023

INHOUD

Voorwoord	3
Bestuursverslag 2023	4
Resultaten in beeld	12
Jaarrekening 2023	15

VOORWOORD

Zelden heeft het landschap zo hoog op de politieke agenda's gestaan als nu. 'Bodem en Water sturend' is inmiddels al een begrip in de verdere inrichting en beheer van ons landschap. Ook welzijn, gezondheid en (brede) welvaart worden steeds vaker gekoppeld aan het landschap. Het verhogen van de biodiversiteit, respect voor de cultuurhistorie en de bewoners zijn steeds vaker in de lead. Laat dit nu net zijn waar wij ons al jaren voor inzetten en expertise in hebben opgebouwd.

De sterke belangstelling en waardering voor het landschap vraagt ook een heroriëntering van onze eigen toegevoegde waarde. Hoe kunnen we helpen? Er wordt een groot beroep op ons projectbureau gedaan. We leveren een stroom aan projecten, programma's, adviezen en biografieën op. Daarbij richten we ons zoveel mogelijk op meerjarige programma's, zodat we duurzaam en structureel met onze gebiedspartners aan de slag kunnen.

Aan idee en planvorming ontbreekt het niet. Tegelijkertijd zien we de laatste jaren minder werk naar de uitvoering gaan. Dat heeft allerlei oorzaken. De toestroom was gestagneerd, het werkveld veranderd en ook intern hadden we bij de buitendienst de wind tegen. Eind 2023 is het tij in de uitvoering gekeerd. In 2024 trekken we dit been weer bij. Onze vrijwilligers vormen onze continue factor. Met alleen al hun economisch waarde hebben ze een respectabele impact.

Ondertussen dienen zich ook nieuwe werkzaamheden in het landschap aan en ontwikkelen we nieuwe expertise in het veld en achter het bureau.

Met alle vertrouwen in de toekomst deinen we mee op de dynamiek en werken we ondertussen gestaag en gepassioneerd door als onvermijdelijke partner in het landschap van Groningen.

Peter Hellinga
Directeur-bestuurder

BESTUURSVERSLAG 2023

Algemeen

Stichting Landschapsbeheer Groningen is een organisatie zonder winstoogmerk en heeft als doelstelling om door het uitvoeren van beheer- en herstelprojecten bij te dragen aan de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden in de provincie Groningen. Bij de beheer- en herstelprojecten wordt ook personeel ingezet met afstand tot de arbeidsmarkt. De stichting is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling en heeft tevens het CBF-keurmerk voor goede doelen. Aan het CBF-keurmerk is de verplichting verbonden om als organisatie verantwoording af te leggen, in een verantwoordingsverklaring, over de volgende 3 hoofdprincipes:

- > Het onderscheiden van de functies toezichthouden, besturen en uitvoeren.
- > Het optimaliseren van de effectiviteit, efficiency en de bestedingen.
- > Het optimaliseren van de omgang met belanghebbenden.

Verantwoordingsverklaring CBF-keurmerk

Bijdrage Nationale Postcode Loterij

De stichting Landschapsbeheer Groningen is geen fondsenwervende instelling, maar een kansspelbegunstigde van de Nationale Postcode Loterij. Het contract tussen de stichting LandschappenNL en de Nationale Postcode Loterij is verlengd voor de periode 2021 tot en met 2025. Via de stichting LandschappenNL ontvangt stichting Landschapsbeheer Groningen een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. De overige baten hebben betrekking op subsidies en de bijdragen voor projecten voor het behoud, beheer en herstel van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden in de provincie Groningen. In een aantal van deze projecten worden de middelen van de Nationale Postcode Loterij ingezet als cofinanciering.

Verantwoording 3 hoofdprincipes

Deze functies zijn bij de stichting belegd bij respectievelijk de raad van toezicht, de directeur-bestuurder en de hoofden/teamleider. Basis voor de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de raad van toezicht en directeur-bestuurder is het algemeen reglement. In het algemeen reglement is onder meer geregeld dat de dagelijkse leiding van de organisatie berust bij de directeur-bestuurder, binnen het taakstellende kader van de door de raad van toezicht vastgestelde jaarlijkse begroting. Over de begrotingsuitvoering wordt verslag gedaan via de kwartaalrapportages. Door middel van het aan de begroting gekoppelde kostprijsstelsel wordt de inzet van eigen personeel door het managementteam gepland op de onderscheiden projecten. Uitvoering van de projecten geschiedt door de werkorganisatie onder leiding van de hoofden/teamleider, geassisteerd door programmaleiders, (senior) projectleiders/adviseurs, meewerkende voormannen, veldmedewerkers, projectmedewerkers en administratieve medewerkers. De bestede tijd van alle personeelsleden wordt tegen de kostprijstarieven geregistreerd in de projectenadministratie.

Het functioneren van de raad van toezicht en directeur-bestuurder wordt jaarlijks geëvalueerd aan de hand van de jaarverslaggeving van het afgelopen boekjaar. Er wordt een rooster van optreden van de leden van de raad van toezicht gehanteerd en bij de samenstelling van de raad van toezicht wordt een balans gehanteerd in termen van competenties en relevante netwerken. Eventuele manco's worden in beeld gebracht en zo nodig van acties voorzien. Het merendeel van de projecten is gebaseerd op een door subsidieverstrekking goedgekeurd projectplan en projectbegroting en wordt, voorzien van een controleverklaring, afgerekend op basis van door subsidieverstrekking goedgekeurde kostprijstarieven voor de inzet van eigen personeel en gefactureerde kosten van derden. Veelal zijn bij de projecten meetbare, kwantitatieve prestatie-indicatoren van toepassing. Bestedingen in het kader van de projecten zijn hierdoor ingekaderd in de beschikbare budgetten, waarbij overbesteding voor rekening is van de stichting en onderbesteding leidt tot terugbetaling van niet benutte budgetten. Ook het niet (volledig) behalen van de overeengekomen prestatie-indicatoren kan leiden tot terugbetaling.

Bij alle projecten zijn en worden de belanghebbenden al in de planfase betrokken en waar nodig bij de uitvoering, omdat dit essentieel is voor het welslagen van de projecten en daarmee voor de continuïteit van de stichting. Belanghebbenden zijn, naast subsidieverstrekkers en afhankelijk van aard van de projecten, onder meer eigenaren en omwonenden, vrijwilligers, terreinbeherende organisaties, belangenorganisaties, sociale werkvoorzieningsorganisaties en organisaties met aanpalende werkvelden en taken.

Activiteiten raad van toezicht 2023

In 2023 is de raad van toezicht van Landschapsbeheer Groningen, in het kader van zijn toezichthoudende rol zoals in de verantwoordingsverklaring CBF-keurmerk beschreven, zeven keer bijeen geweest voor de reguliere vergaderingen. In de vergaderingen is de begrotingsuitvoering 2023 besproken aan de hand van de kwartaalrapportages en het dashboard en werd rapportage gedaan over de voortgang van de werkzaamheden. De jaarrekening 2022 en de begroting 2024 zijn in respectievelijk de juni en september vergadering goedgekeurd door de raad van toezicht. De leden van de raad van toezicht hebben tevens een rol in de remuneratiecommissie en de financiële audit commissie zoals benoemd in het overzicht van de samenstelling raad van toezicht. De financiële audit commissie heeft de jaarrekening 2022 en het accountantsverslag 2022 besproken met de directeur-bestuurder en de financieel adviseur en heeft hiervan verslag uitgebracht in de raad van toezicht vergadering. De remuneratiecommissie heeft jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder waar ook is gesproken over integriteit en belangenverstrengeling, waarbij de nevenfuncties van de directeur-bestuurder aan de orde zijn geweest. Hierbij is gebleken dat deze nevenfuncties geen belemmering vormen voor het zorgvuldig functioneren van de directeur-bestuurder. Ook ziet de remuneratiecommissie toe op het zorgvuldig functioneren van haar eigen raad. De voorzitter van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder van Landschapsbeheer Groningen houden een maandelijks bilateraal overleg. In de reguliere bijeenkomsten van de raad van toezicht zijn met name de kwartaalcijfers en de ontwikkelingen met betrekking tot personeel en organisatie besproken. Daarnaast wordt aan de hand van presentaties de inhoudelijke koers van de organisatie besproken. Twee keer per jaar overlegt de raad van toezicht met de ondernemingsraad. Een afvaardiging van de raad van toezicht was aanwezig bij het "Dankjewelfeest" in het kader van het 40-jarig jubileum van de stichting en de landelijke 2-daagse voor bestuurders en directeuren, die dit jaar in Groningen werd gehouden.

Samenstelling raad van toezicht

Koos Wiersma	>	Voorzitter en remuneratiecommissie
Hiske Galema	>	Vicevoorzitter en financiële audit commissie
Pieter Schollema	>	Lid en remuneratiecommissie
Harmannus blok	>	Lid en financiële audit commissie

Functies en nevenfuncties raad van toezichtleden per verslagdatum

Koos Wiersma (voorzitter)

- > Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Goud Onderwijs
- > Voorzitter Raad van Commissarissen Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog
- > Voorzitter Erfgoedpartners Groningen
- > Voorzitter Fauna Beheer Eenheid Groningen
- > Voorzitter Agrarisch sectoroverleg i.r.t. aardbevingen
- > Voorzitter College van Kerkrentmeesters PKN Leens-Mensingeweer
- > Lid bestuur Clevering-Meijer Stichting
- > Lid bestuur Liudgerstichten
- > Lid Raad van Advies Abel Tasman Museum

Hiske Galema

- > Vrijwilliger Vluchtelingenwerk Nederland

Pieter Schollema

- > Algemeen Directeur BügelHajema adviseurs b.v.
- > Bestuurslid Stichting Recreatieterrein Middelstum
- > Bestuurslid dorpsvereniging Toornwerd
- > Lid sponsorcommissie Voetbalvereniging Middelstum

Harmannus Blok

- > Voorzitter NSFO (Nederlandse Schapen en Geitenfokkers Organisatie)
- > Voorzitter Stichting Winsumer Baistemaart
- > Projectleider Agrarisch Collectief Midden Groningen
- > Lid AB Waterschap Noorderzijlvest
- > Eigenaar Margriethoeve (kleinschalig agrarisch bedrijf i.c.m. recreatie)
- > Adviseur landbouw bij provincie Fryslan (als zelfstandige)

Uitkomsten 2023

Aan de hand van de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023 kunnen het resultaat en de financiële positie als volgt worden toegelicht (* € 1.000):

Resultaat geplande activiteiten

OMSCHRIJVING	REALISATIE	BEGROTING	VERSCHIL
Subsidies en bijdragen projecten	4.066	4.688	-622
Af: directe projectkosten	778	1.430	-652
Dekkingsbijdrage projecten	3.288	3.258	30
Af: netto kosten	3.450	3.253	-197
Resultaat geplande activiteiten	-162	5	-167

Het resultaat geplande activiteiten is lager dan begroot. Dit is voornamelijk veroorzaakt door een hogere CAO verhoging, duurdere inhuur dan begroot en door lagere productieve uren.

Financiële positie

OMSCHRIJVING	31-12-2023	31-12-2022	VERSCHIL
Continuïteitsreserve	25	164	-139
Voorziening onderhoud gebouw	34	62	-28
Langlopende kredietfaciliteit	495	544	-49
Beschikbaar vermogen	554	770	-216
Vastgelegd in vaste activa -/- herwaardering	752	805	-53
Beschikbaar voor financiering van het werkkapitaal	-198	-35	-163

Specificatie van het werkkapitaal			
Subsidiepositie	1.291	1.638	-347
Kortlopende vorderingen	612	655	-43
Liquide middelen	-120	-108	-12
	1.783	2.185	-402
Kortlopende schulden	1.981	2.220	-239
Werkkapitaal	-198	-35	-163

Voorgaande betekent dat de liquiditeitspositie geheel afhankelijk is van het werkkapitaal. Door de fluctuaties van het vermogensbeslag in de subsidiepositie is dit kwetsbaar. Wel beschikt de stichting nog over een kredietfaciliteit in rekening-courant van € 250.000 en reservering voor vakantiedagen en vakantiegeld waarmee het tekort aan vermogen grotendeels kan worden opgevangen. De kaspositie wordt voor een belangrijke mate bepaald door de subsidiepositie. De subsidiepositie is het saldo van ontvangen subsidietoekenningen per balansdatum verminderd met nog te besteden subsidiebedragen en ontvangen voorschotten. Bij twee zogeheten POP-projecten worden geen voorschotten vooraf verleend, maar kunnen de gemaakte kosten slechts één keer per jaar worden gedeclareerd. Per 31 december 2023 was voor ruim € 460.000 (per 31 december 2022 € 725.000) op deze twee projecten betaald. Beide projecten zijn in 2023 afgerond en de betaling van € 460.000 zal in 2024 plaatsvinden. Dit heeft een positief effect op de subsidiepositie.

De stichting wordt bij de aanpak van de liquiditeitsproblematiek ondersteund door de provincie Groningen middels het sneller bevoorschotten van de budgetsubsidie (aan het begin van het jaar in één keer in plaats van per kwartaal) en het tot 80 of 90% bevoorschotten van de toegezegde PLG-projecten. Op dit moment zijn alle toegezegde PLG-projecten op deze wijze bevoorschot.

Het aandeel van de continuïteitsreserve in het beschikbare vermogen is per 31 december 2023 4,5% en per 31 december 2022 21,3%.

Continuïteit

De stichting sluit 2023 af met een verlies van € 155.917. Het eigen vermogen is per 31 december 2023 gedaald naar € 329.656.

In voorgaande jaren is het fundament neergelegd voor een goed functionerende organisatie. De dekkingsbijdrage uit projecten is hoger dan de begroting. De CAO verhoging per 1 juli 2023 (gemiddeld 6,1%) was fors hoger dan de begroting en heeft geleid tot hogere personeelskosten. Doordat de teamleider van de buitendienst grotendeels het gehele jaar afwezig was, heeft dit geleid tot een hoog ziekteverzuim en lagere productieve uren. Sinds oktober 2023 is de functie van teamleider buitendienst weer ingevuld.

De stichting heeft op dit moment al voor nagenoeg geheel 2024 voldoende werkvoorraad. Gelet op de ontwikkelingen in Groningen en de toenemende aandacht voor het landschap vanuit de overheid, kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de werkvoorraad voor de langere termijn zal toenemen.

De provincie Groningen hanteert een monitoringsystematiek voor de organisaties aan wie zij een budgetsubsidie toekennen. Landschapsbeheer Groningen heeft binnen deze systematiek twee sterren. De twee sterren status brengt onder andere de verplichting mee om een plan van aanpak te maken voor het oplossen van de problemen. Op basis van het plan van aanpak en de voortgangsrapportages is de budgetsubsidie voor 2024 door de provincie Groningen verleend.

De liquiditeit en uitvoering van het plan van aanpak is strak gemonitord door het MT.

De huidige financiële situatie blijft aandacht vereisen, maar de stichting ziet goede mogelijkheden om binnen 4 tot 6 jaar een continuïteitsreserve op te bouwen die voldoet aan de criteria van de stichting.

Voor het borgen van de continuïteit van de stichting is door het bestuur het volgende beleid vastgesteld voor de gewenste omvang van de continuïteitsreserve en het bereiken van deze gewenste omvang:

1. De continuïteitsreserve is een vrije reserve en dient als buffer voor eventuele exploitatieverliezen in enig boekjaar, alsmede ter financiering van de vaste activa en het werkkapitaal van de stichting.
2. De huidige kredietfaciliteit in rekening-courant, ad € 250.000, moet geheel benut worden voor het opvangen van schommelingen in de omvang van het werkkapitaal.
3. De genormeerde omvang van het werkkapitaal is op basis van historische gegevens gesteld op 1 maand van de omvang van de subsidies en bijdragen projecten in het boekjaar.
4. De voorziening onderhoud gebouw dient als een met de langlopende kredietfaciliteit vergelijkbare financieringsbron.

Aan de hand van de jaarcijfers 2023 en de hiervoor geformuleerde uitgangspunten kan de gewenste minimale omvang van de continuïteitsreserve als volgt worden berekend:

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Boekwaarde vaste activa minus herwaardering	€ 751.515
Werkkapitaal: 1/12 deel van € 4.066.312	€ 338.859
<i>Totaal te financieren</i>	<i>€ 1.090.374</i>
Langlopende kredietfaciliteit en voorziening onderhoud gebouw	€ 529.146
<i>Gewenste minimale omvang continuïteitsreserve</i>	<i>€ 561.228</i>
Continuïteitsreserve per 31 december 2023	€ 25.442
<i>Nog te realiseren toevoeging</i>	<i>€ 535.786</i>

Uit dit overzicht blijkt dat de nog te realiseren toevoeging met name bepaald wordt door de omvang van het werkkapitaal. In de laatste boekjaren is het werkkapitaal lager uitgevallen dan de genormeerde omvang. De nog te realiseren toevoeging kan bij de genormeerde omvang van het werkkapitaal niet geheel gefinancierd worden met de rekening-courant kredietfaciliteit van € 250.000. Vanwege de tijdelijke voorfinanciering van twee POP-projecten is met de Rabobank afgesproken om de rekening-courant kredietfaciliteit van mei 2023 tot en met december 2023 uit te breiden naar € 500.000. Uit de begroting 2024 blijkt verder dat de nog te realiseren toevoeging slechts beperkt in het komend boekjaar gerealiseerd kan worden, voor zover het totaal te financieren bedrag niet in belangrijke mate toeneemt in 2024. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de jaarlijkse aflossing op de langlopende schulden van € 50.026 uit de afschrijvingen op materiële vaste activa gefinancierd wordt.

De huidige financiële situatie blijft aandacht vereisen, maar de stichting ziet goede mogelijkheden om binnen 4 tot 6 jaar een continuïteitsreserve op te bouwen die voldoet aan de criteria van de stichting.

Begroting 2024

De hierna opgenomen begroting 2024 is op 27 september 2023 goedgekeurd door de raad van toezicht. In deze begroting is de navolgende meerjarenraming (* € 1.000) en beschrijving van de risico's opgenomen:

OMSCHRIJVING	2024	2025	2026
Subsidies en bijdragen projecten	5.113	3.621	3.383
Af: directe projectkosten	1.407	805	756
<i>Dekkingsbijdrage projecten</i>	3.706	2.816	2.627
Af: netto kosten	3.706	3.776	3.848
Resultaat geplande activiteiten	0	-960	-1.221

Risico's in de exploitatie

Uit de meerjarenraming blijkt dat de risico's voor het jaar 2024 qua exploitatie te overzien zijn, voor zover zich geen bijzondere omstandigheden voordoen. Voor de jaren 2025 en 2026 zijn de risico's vergelijkbaar met eerdere begrotingen. De meerjarenraming is gebaseerd op de beschikte subsidies, waardoor zowel de baten als de directe projectkosten teruglopen over 2025 en 2026. Zodra nieuwe subsidies worden beschikt, zullen de baten en de directe projectkosten stijgen.

Risico's in de liquiditeit

Door het verlies van 2023 staat de liquiditeitspositie onder druk. Door de fluctuaties van het vermogensbeslag in de subsidiepositie is dit kwetsbaar. Hierbij komt het gegeven dat bij twee zogeheten POP-projecten geen voorschotten worden verleend, maar slechts één keer per jaar de gemaakte kosten kunnen worden gedeclareerd. Zoals eerder vermeld wordt de aanpak van de liquiditeitsproblematiek ondersteund door de provincie Groningen middels het sneller bevoorschotten van de budgetsubsidie (budgetsubsidie voor 2024 is vooruit ontvangen in 2023) en het tot 80 of 90% bevoorschotten van de toegezegde PLG-projecten. Daarnaast is gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot uitstel van loonbelasting en zijn er meerdere maatregelen genomen om de liquiditeit te verbeteren. Hierbij is het voortdurend monitoren van de verwachte ontwikkeling van de kaspositie essentieel.

BATEN	Begroting 2024	in %
Baten uit acties van derden	187.500	4
Subsidies van overheden	3.746.570	72
Overige baten	1.292.873	24
Totaal baten	5.226.943	100
Norm administratie en beheer + werving baten: maximaal 20% van totaal baten		
LASTEN		
Besteed aan landschapselementen	4.183.856	81
Werving baten	148.243	3
Administratie en beheer	889.844	15
Totaal lasten	5.221.943	99
Resultaat	5.000	1

TABEL LASTENVERDELING				
LASTEN	Landschaps- elementen	Werving baten	Administratie en beheer	TOTAAL
Directe projectkosten	1.354.529	7.499	45.540	1.407.568
Personeelskosten	2.170.826	117.930	764.896	3.053.652
Organisatiekosten	504.690	18.322	60.488	583.500
Kapitaallasten	153.811	4.492	18.920	177.223
Totaal	4.183.856	148.243	889.844	5.221.943

De doelstelling van Landschapsbeheer Groningen is het herstel, onderhoud en beheer van cultuurhistorische landschapselementen.

Toelichting

Baten

Het totaal van de baten is het saldo van de individuele projectbudgetten en de budgetten bestemd voor werving baten en administratie en beheer, inclusief subsidies maatwerkbanen. De baten uit acties van derden betreffen de Nationale Postcode Loterij-gelden.

Toelichting tabel lastenverdeling

Directe projectkosten

Hieronder worden de direct aan de projecten toe te rekenen kosten van inzet derden, plantmateriaal en overige kosten verantwoord. De kosten van de stichting bestaan uit personeelskosten, kapitaallasten en organisatiekosten en worden aan de projecten toegerekend op basis van de inzet van personeel en materieel tegen tarieven voorvloeiend uit het kostprijsstelsel van de stichting.

Personeelskosten

Deze zijn berekend op basis van de voor 2024 te verwachten salarissen en de op het moment van opstellen van de begroting geldende percentages voor werkgeverslasten. De salariskosten worden bepaald conform de CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen.

Kapitaallasten

Dit betreft de kosten van het vermogensbeslag in vaste activa (rente + afschrijving) en het werkkapitaal (rente).

Organisatiekosten

Deze zijn geraamd op basis van enerzijds de werkelijke kosten 2022 en de werkelijke kosten tot en met juni 2023 en anderzijds de begrote kosten over 2023 en de hierin te verwachten kostenstijgingen.

RESULTATEN IN BEELD

Participatie
2.386
 (waarvan 1.038 < 18 jaar)

Totaal aantal uren
46.639

Vertegenwoordigt waarde van
€1.026.058

Vrijwilligers **2.386**

923	Lokale groepen en dorpen
671	Deelnemers Natuurwerkdag
76	Kerkerreinwilligers
52	Brigadevrijwilligers
27	Organisatievrijwilligers
21	Wandelvrijwilligers

Brigadevrijwilligers

20	Zeisbrigade
12	Knotbrigade
10	Gorechtbrigade
6	Landschapsbrigade
4	Vruchtbomenbrigade

Kennis ontwikkelen en delen

26	Informatiebijeenkomsten
23	Lezingen/workshops/cursussen
10	Publicaties
3	Excursies

Bereik

2.456	volgers op Facebook
2.320	volgers op LinkedIn
2.000	websitebezoekers per maand
1.166	volgers op Instagram
848	abbonementen THUIS magazine
811	volgers op X

Aangeplant	Beheerd	Geïnspecteerd
16 km Haag/houtwal/singel	21 km Haag/houtwal/singel/ knotbomenrij	27.576 Iepen
1.349 (Fruit)bomen	2.954 Fruitbomen	154 Andere bomen
37.915 Struiken en bosplantsoen	665 Overige bomen	42 Boerenerven
3.321 Bollen	2 Natte landschapselementen	561.6 km Hout- en elzensingel
7.035 Bloemenmengsels		14.141 Bermen
1 Wilgentunnel		270 km Wandelnetwerk
		329 km Fietsnetwerk
		5 Ommetjes
		148 Locaties autochtone soortencheck
		58 Escomplexen
		13.6 km ² Kleine landschapselementen

De genoemde cijfers zijn gebaseerd op kalenderjaar 2023. De cijfers zijn indicatief: vanwege de looptijd van projecten over meerdere jaren kan er sprake zijn van afrondingsverschillen.

JAARREKENING 2023

Balans per 31 december 2023	16
Staat van baten en lasten 2023.....	17
Aansluitstaat	18
Kasstroomoverzicht 2023	19
Algemene toelichting	21
Toelichting op de balans	25
Toelichting op staat van baten en lasten	35
Functioneel resultatenoverzicht projecten.....	43
Bestedingen Nationale Postcode Loterij.....	45
Controleverklaring.....	47

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
Materiële vaste activa		
Gebouw en terrein	639.987	671.099
Machines en transportmiddelen	322.022	366.397
Andere vaste bedrijfsmiddelen	93.720	89.414
	<u>1.055.729</u>	<u>1.126.910</u>
Vlottende activa		
Vorraden	73.992	70.496
Debiteuren	306.591	333.526
Subsidiepositie	1.291.471	1.638.432
Overige vorderingen	232.144	251.834
	<u>1.904.198</u>	<u>2.294.288</u>
Liquide middelen	565	556
Totaal activa	2.960.492	3.421.754

PASSIVA		
Eigen vermogen		
Continuïteitsreserve	25.442	163.758
Herwaarderingsreserve	304.214	321.815
	<u>329.656</u>	<u>485.573</u>
Voorzieningen		
Onderhoud gebouwen	34.128	62.037
	<u>34.128</u>	<u>62.037</u>
Langlopende schulden		
Hypothecaire lening	460.000	490.000
Financial lease	35.018	54.092
	<u>495.018</u>	<u>544.092</u>
Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	120.861	108.338
Belastingen en premies	573.951	620.494
Subsidiepositie	1.037.204	808.338
Crediteuren	153.170	577.413
Overige schulden	216.504	215.469
	<u>2.101.690</u>	<u>2.330.052</u>
Totaal passiva	2.960.492	3.421.754

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2023

CATEGORALE WEERGAVE			
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
BATEN			
Subsidies en bijdrages projecten	4.066.312	4.688.370	4.205.465
Af: directe projectkosten	778.489	1.430.134	1.309.244
Dekkingsbijdrage uit projecten	3.287.823	3.258.236	2.896.221
Subsidies maatwerkbanen	128.777	135.456	124.014
Nalatenschap	115.642	-	-
	3.532.242	3.393.692	3.020.235
LASTEN			
Personeel	3.045.406	2.707.591	2.581.888
Organisatie	463.610	529.500	452.744
Kapitaallasten	185.089	151.601	147.202
	3.694.105	3.388.692	3.181.834
RESULTAAT GEPLANDE ACTIVITEITEN	- 161.863	5.000	-161.599
Overige baten	13.879	-	17.472
Overige lasten	7.933	-	20.117
	5.946		-2.645
RESULTAAT BOEKJAAR	-155.917	5.000	-164.244

FUNCTIONELE WEERGAVE			
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
BATEN			
Baten uit acties van derden	187.500	187.500	187.500
Subsidies van overheden	2.206.486	3.464.845	2.838.674
Overige baten	1.916.745	1.171.481	1.303.305
	4.310.731	4.823.826	4.329.479
LASTEN			
Besteed aan landschapselementen	3.742.054	3.930.111	3.845.312
Werving baten	155.736	149.476	121.143
Administratie en beheer	568.858	739.239	527.268
	4.466.648	4.818.826	4.493.723
RESULTAAT BOEKJAAR	-155.917	5.000	-164.244

AANSLUITSTAAT

Toelichting

In dit overzicht wordt de aansluiting tussen de categorale en functionele weergave van de staat van baten lasten over het boekjaar en het voorgaande boekjaar weergegeven.

Jaar 2023				
BATEN	TOTAAL	Acties van derden	Subsidies overheden	Overige baten
Subsidies en bijdrage projecten	4.066.312	187.500	2.206.486	1.672.326
Subsidie maatwerkbanen	128.777	-	-	128.777
Nalatenschap	115.642	-	-	115.642
	4.310.731	187.500	2.206.486	1.916.745
LASTEN	TOTAAL	Landschaps- elementen	Werving Baten	Administratie en beheer
Directe projectkosten	778.489	737.870	8.269	32.350
Personeelskosten	3.045.406	2.428.554	121.934	494.918
Organisatiekosten	463.610	400.449	20.078	43.083
Kapitaallasten	185.089	175.181	5.455	4.453
Saldo van overige baten en lasten	-5.946	-	-	-5.946
	4.493.723	3.742.054	155.736	568.858
RESULTAAT BOEKJAAR	-155.917			
Lasten in % van de totale baten	103,62	86.81	3.61	13.20

Jaar 2022				
BATEN	TOTAAL	Acties van derden	Subsidies overheden	Overige baten
Subsidies en bijdrage projecten	4.205.465	187.500	2.838.674	1.179.291
Subsidie maatwerkbanen	124.014	-	-	124.014
	4.329.479	187.500	2.838.674	1.303.305
LASTEN	TOTAAL	Landschaps- elementen	Werving baten	Administratie en beheer
Directe projectkosten	1.309.244	1.276.268	6.453	26.523
Personeelskosten	2.581.888	2.014.437	93.813	473.638
Organisatiekosten	452.744	412.176	16.372	24.196
Kapitaallasten	147.202	142.431	4.505	266
Saldo van overige baten en lasten	2.645	-	-	2.645
	4.493.723	3.845.312	121.143	527.268
RESULTAAT BOEKJAAR	-164.244			
Lasten in % van de totale baten	103.79	88.82	2.80	12.18

KASSTROOMOVERZICHT 2023

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
BATEN			
Subsidies en bijdrages projecten	4.674.236	4.683.158	3.218.471
Subsidies maatwerkbanen	128.008	134.715	125.728
Nalatenschap	115.642	-	-
Overige opbrengsten	13.879	-	17.169
(A)	4.931.765	4.817.873	3.361.368
LASTEN			
Personeel	3.066.507	2.798.681	2.582.713
Organisatie en projecten	1.663.146	1.882.648	873.878
Kapitaallasten (rente)	44.892	27.601	23.552
(B)	4.774.545	4.708.930	3.480.143
Kasstroom (A-B)	157.220	108.943	-118.775
Investeringen/desinvesteringen	-70.766	-125.000	-117.121
Onderhoud gebouw en terrein	-49.894	-20.000	-15.804
Aflossing leningen	-30.000	-30.000	-30.000
Aflossing financial lease	-19.074	-16.358	-16.270
Mutatie liquide middelen	-12.514	-82.415	-282.670
Liquide middelen per 1 januari	-107.782	155.133	174.888
Liquide middelen per 31 december	-120.296	72.718	-107.782
Mutatie liquide middelen	-12.514	-82.415	-282.670

Toelichting

De baten en lasten in het kasstroomoverzicht zijn afgeleid uit de staat baten en lasten en de balansmutaties in de verschillende posten. Hierbij zijn de overige baten en lasten toegevoegd aan de categorie waarop zij betrekking hebben en zijn de uitgaven inzake project- en organisatiekosten samengevoegd. De afzonderlijke omvang van laatstgenoemde uitgaven kan niet op een economisch verantwoorde wijze worden bepaald.

De liquide middelen per 1 januari en 31 december van ieder kalenderjaar omvatten tevens het benutte deel van het rekening-courantkrediet.

Het beginsaldo van de liquide middelen per 1 januari 2023 was ruim € 250.000 lager dan begroot. De belangrijkste verschillen tussen de begroting en gerealiseerde kasstroom van + € 69.901 zijn:

- 1) hogere ontvangst van nalatenschap (+ € 115.000)
- 2) lagere uitgaven voor projecten en organisatie (+ € 220.000)
- 3) hogere uitgaven voor personeel (- € 270.000)

De liquiditeitsproblematiek wordt ondersteund door de provincie Groningen middels het sneller bevoorschotten van de budgetsubsidie (budgetsubsidie voor 2024 is vooruit ontvangen in 2023) en het tot 80% of 90% bevoorschotten van de toegezegde PLG-projecten.

In de post investeringen/desinvesteringen is het boekverlies van € 1.750 verwerkt.

ALGEMENE TOELICHTING

Organisatie

Landschapsbeheer Groningen zet zich sinds 1982 in voor het bevorderen van en bijdragen aan het behoud, beheer en herstel van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden in de provincie Groningen. Landschapsbeheer Groningen is een stichting met een raad van toezicht en een directeur-bestuurder. De stichting is statutair gevestigd in gemeente Groningen en houdt kantoor op het adres Roderwolderdijk 60 in Groningen.

Voor het realiseren van de doelstelling is door de stichting ingezet op het ontwikkelen van de organisatie van regionaal ondersteunend/adviserend naar regio overstijgend ondersteunend/adviserend en actief uitvoerend in de regio. De regio overstijgende ondersteunende/adviserende rol komt met name tot uitdrukking in het samenwerkingsverband met de provinciale zusterinstellingen voor landschapsbeheer en LandschappenNL.

De actief uitvoerende rol manifesteert zich in de uitvoering van beheer- en herstelprojecten in nauwe samenwerking met andere betrokkenen bij de onderscheiden projecten. De dekkingsbijdrage uit projecten is hierbij de belangrijkste financieringsbron van de stichting. Aan het eerdergenoemde samenwerkingsverband is door Nationale Postcode Loterij een “goed doel” status verleend. De instellingen in het samenwerkingsverband zijn hierdoor kansspel begunstigde geworden. Door de stichting worden de verkregen middelen van Nationale Postcode Loterij vooral ingezet als cofinanciering voor kleinschalige projecten in het kader van de doelstelling. Hierdoor wordt de oorspronkelijke regionaal ondersteunende/adviserende rol versterkt, waaronder het ondersteunen en begeleiden van vrijwilligers.

Inrichting jaarrekening en CBF-keurmerk

De jaarrekening van de stichting is ingericht overeenkomstig de Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven, Richtlijn C2 Kleine fondsenwervende organisaties en specifieke wet- en regelgeving of subsidievoorschriften die voor de stichting van toepassing zijn.

Continuïteit

De stichting sluit 2023 af met een verlies van € 155.917. Het eigen vermogen is per 31 december 2023 gedaald naar € 329.656.

In voorgaande jaren is het fundament neergelegd voor een goed functionerende organisatie. De dekkingsbijdrage uit projecten is hoger dan de begroting. De CAO verhoging per 1 juli 2023 (gemiddeld 6,1%) was fors hoger dan de begroting en heeft geleid tot hogere personeelskosten. Doordat de teamleider van de buitendienst grotendeels het gehele jaar afwezig was, heeft dit geleid tot een hoog ziekteverzuim en lagere productieve uren. Sinds oktober 2023 is de functie van teamleider buitendienst weer ingevuld.

De stichting heeft op dit moment al voor nagenoeg geheel 2024 voldoende werkvoorraad. Gelet op de ontwikkelingen in Groningen en de toenemende aandacht voor het landschap vanuit de overheid, kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de werkvoorraad voor de langere termijn zal toenemen.

De provincie Groningen hanteert een monitoringsystematiek voor de organisaties aan wie zij een budgetsubsidie toekennen. Landschapsbeheer Groningen heeft binnen deze systematiek twee sterren. De twee sterren status brengt onder andere de verplichting mee om een plan van aanpak te maken voor het oplossen van de problemen. Op basis van het plan van aanpak en de voortgangsrapportages is de budgetsubsidie voor 2024 door de provincie Groningen verleend.

De liquiditeit en uitvoering van het plan van aanpak is strak gemonitord door het MT.

De huidige financiële situatie blijft aandacht vereisen, maar de stichting ziet goede mogelijkheden om binnen 4 tot 6 jaar een continuïteitsreserve op te bouwen die voldoet aan de criteria van de stichting.

Functioneel resultatenoverzicht

Het functioneel resultatenoverzicht is een onderdeel van de toelichting op de jaarrekening en geeft gecompriëerde informatie over de totale opbrengsten en kosten van projecten. De kosten van projecten zijn hierbij onderverdeeld in directe projectkosten en de inzet van personeel en materieel tegen kostprijzen op basis van het kostprijsstelsel van de stichting.

Bestedingsoverzicht Postcodeloterijgelden

Het bestedingsoverzicht postcodeloterijgelden is ontleend aan het protocol Nationale Postcode Loterijbestedingen. In dit protocol zijn de afspraken tussen LandschappenNL als begunstigde en de provinciale stichtingen voor landschapsbeheer als medebegunstigden geregeld. Besteding door de provinciale stichtingen geschiedt op basis van een door LandschappenNL goed te keuren bestedingsplan. De in het bestedingsplan opgenomen projecten worden hiermee geoormerkt en de aan de projecten gekoppelde budgetten dienen binnen 2 jaar te zijn besteed. Binnen een bestedingsplan mogen budgetten in verband met over- of onderbesteding worden herverdeeld over de projecten. Niet bestede budgetten moeten worden terugbetaald aan LandschappenNL. Het bestedingsoverzicht postcodeloterijgelden is een onderdeel van de toelichting op de jaarrekening.

ANBI

Stichting Landschapsbeheer Groningen is op 26 januari 2016 door de belastingdienst vanaf 1 januari 2015 en voor onbepaalde tijd aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de stichting zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van hetgeen genoemd onder Stelselwijziging. Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De rapporteringsvaluta is de Euro (€), uitgedrukt in € * 1.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen worden gewaardeerd tegen de actuele kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. De actuele kostprijs van het bedrijfsgebouw betreft de actuele aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen van het oorspronkelijk verworven actief en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging van een actief kunnen worden toegerekend per 31 december 2019, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De actuele kostprijs wordt eens in de drie jaar geactualiseerd tenzij, omstandigheden vragen om een eerdere actualisatie. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Vlottende activa

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. In de waardering wordt rekening gehouden met eventuele incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte afwaarderingen. Deze afwaarderingen zijn gebaseerd op het getaxeerde risico van oninbaarheid.

Subsidiepositie

De subsidiepositie is bepaald door de tot en met het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen, de nog te besteden subsidiebedragen en de ontvangen voorschotten in mindering te brengen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gesplitst in:

- continuïteitsreserve
- herwaarderingsreserve

De continuïteitsreserve is een vrije reserve en dient als buffer voor eventuele exploitatieverliezen in enig boekjaar, alsmede ter financiering van de vaste activa en het werkkapitaal.

De herwaarderingsreserve wordt bepaald als het positieve verschil tussen de actuele kostprijs en de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van het bedrijfsgebouw zonder rekening te houden met enige afschrijving of waardevermindering.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Onderhoud gebouwen

Voor uitgaven voor groot onderhoud van het gebouw (Roderwolderdijk 60 te Groningen) wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over 20 jaar conform het onderhoudsplan. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt. De werkelijk bestede kosten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Langlopende schulden

Financial lease

De stichting leaset materieel. Hierbij heeft de stichting grotendeels de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom van deze activa. Deze activa worden geactiveerd in de balans bij aanvang van het leasecontract tegen de reële waarde van het actief of de lagere contante waarde van de minimale leasetermijnen. De te betalen leasetermijnen worden exclusief de rentecomponent opgenomen onder de langlopende schulden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Subsidies en bijdrages projecten

De financiering van de projecten bestaat veelal uit een mengvorm van subsidies en bijdrages van eigenaren. De subsidieverstrekkers zijn onder andere de Provincie Groningen, het Waddenfonds, de Groninger gemeentes, de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Met uitzondering van de budgetsubsidie van de Provincie Groningen, moeten bij alle overige subsidies de subsidiabele kosten zijn gemaakt in de projectperiode. Bij de subsidies van de Provincie Groningen uit het Programma Landelijk Gebied mogen ook de gemaakte voorbereidingskosten 1 jaar voorafgaand aan de projectperiode en tot een maximum van 10% - 12% van de projectkosten worden meegenomen. De subsidiabele kosten betreffen direct aan de projecten toe te rekenen kosten en de inzet van personeel en materieel tegen de kostprijstarieven van de stichting. Voor Waddenfondsprojecten en POP-projecten zijn voor de inzet van personeel en materieel tariefberekeningen voorgeschreven. De verschillen tussen de kostprijstarieven en de voorgeschreven tariefberekeningen worden in de projectadministratie als tariefcorrectie verwerkt.

Directe projectkosten

Dit betreffen de door derden in rekening gebrachte kosten voor werkzaamheden, diensten en producten die specifiek betrekking hebben op de projecten.

Subsidies maatwerkbanen

Hieronder worden subsidies van gemeenten en sociale werkvoorzieningschappen verantwoord voor het al of niet tijdelijk te werk stellen bij de stichting van mensen die zijn aangewezen op tewerkstellingsregelingen van de betreffende gemeenten en sociale werkvoorzieningschappen.

Baten uit nalatenschappen

Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de uiteindelijke (financiële) omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt. Per nalatenschap wordt beoordeeld op welk moment de (financiële) omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Kapitaallasten

Dit betreft de lasten samenhangend met investeringen in vaste activa, het vermogensbeslag in het werkkapitaal en de financiering hiervan. In de begroting worden deze lasten voor de vaste activa berekend volgens de annuïteitenmethode over de aanschafwaardes en bijbehorende afschrijvingstermijnen tegen een gewogen vermogenskostenvoet. In de realisatiecijfers betreft dit de afschrijvingen op vaste activa en de rentelasten en soortgelijke kosten van aan de stichting ter beschikking gestelde kredietfaciliteiten.

Overige baten en lasten

Hieronder worden baten en lasten verantwoord die geen rechtstreeks verband hebben met de projecten, dan wel los staan van de uitvoering in het boekjaar, of in dat kader bijzonder van aard zijn.

Risicotoeslag

In het kostprijssysteem van de stichting is een risicotoeslag opgenomen, in de vorm van een opslagpercentage over de totale apparaatskosten. Met deze risicotoeslag worden risico's in de projecten en de apparaatskosten opgevangen ten behoeve van de continuïteit van de stichting en daarmee haar doelstellingen.

TOELICHTING OP DE BALANS

Materiële vaste activa

Algemeen: Alle materiële vaste activa zijn dienstbaar aan de doelstelling van de stichting.

Gebouw en terrein	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	671.099	601.952
Herwaardering	-	94.982
Afschrijvingen	31.112	25.835
Boekwaarde per 31 december	639.987	671.099
Aanschafwaarde per 31 december	1.355.553	1.355.553
Cumulatieve afschrijvingen	715.566	684.454
Boekwaarde per 31 december	639.987	671.099

Het gehanteerde afschrijvingspercentage voor het bedrijfsgebouw is 2,5%. Op de waarde van de grond wordt niet afgeschreven. De waarde van de grond is € 111.092. Het pand Roderwolderdijk 60 is hypothecair bezwaard. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden.

De berekening van de actuele waarde per 31 december 2022 heeft geleid tot een herwaardering van € 94.982. Op 3 februari 2023 is het pand getaxeerd door Riemeijer Vastgoed Consultancy op een marktwaarde van € 760.908 k.k. De WOZ-waarde bedraagt € 566.000 (waardepeildatum 01-01-2023)

Machines en transportmiddelen	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	366.397	351.843
Investeringen	29.769	79.771
Desinvesteringen	-4.300	-
	391.866	431.614
Afschrijvingen	69.844	65.217
Boekwaarde per 31 december	322.022	366.397
Aanschafwaarde per 31 december	972.294	985.525
Cumulatieve afschrijvingen	650.272	619.128
Boekwaarde per 31 december	322.022	366.397

De gehanteerde afschrijvingspercentages lopen van 10 % tot en met 20 %.

Vanwege planvorming voor de inrichting van het pand zijn de kosten van de architect ad € 27.473 waarop nog niet wordt afgeschreven.

Andere vaste bedrijfsmiddelen		
	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	89.414	84.359
Investerings	43.547	37.653
Afschrijvingen	39.241	32.598
Boekwaarde per 31 december	93.720	89.414
Aanschafwaarde per 31 december	363.014	319.467
Cumulatieve afschrijvingen	269.294	230.053
Boekwaarde per 31 december	93.720	89.414

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn 12,5%, 20%, 25% en 33,3%. Geheel afgeschreven en niet meer aanwezige bedrijfsmiddelen zijn verwijderd uit de cumulatieve aanschafwaarde en de cumulatieve afschrijvingen.

Op de machines, transportmiddelen en de andere vaste bedrijfsmiddelen is stil pandrecht gevestigd. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden.

Glottende activa

	31.12.23	31.12.22
Voorraden	73.992	70.496
Debiteuren		
Vorderingen op debiteuren	312.591	334.026
Afwaardering wegens vermoedelijke oninbaarheid	6.000	500
Stand per 31 december	306.591	333.526
Subsidiepositie		
Nog te ontvangen op projecten		
Provincie Groningen	-67.468	415.443
Waddenfonds	1.032.161	148.771
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)	467.498	1.221.996
Overige subsidieverstrekkers	465.364	355.834
Totaaloverzicht	1.897.555	2.142.044
Af: nog te besteden subsidies	1.643.288	1.311.950
Bij: vooruit ontvangen op projecten	1.037.204	808.338
Stand per 31 december	1.291.471	1.638.432

In de subsidiepositie zijn de kosten van implementatie van Synergy ad € 41.425 en de Werkopname app ad € 21.258 opgenomen. Na implementatie wordt het bedrag overgeboekt naar de immateriële vaste activa.

Het verloop van de positie per onderscheiden subsidieverstrekker kan als volgt worden weergegeven:

Provincie Groningen	2023	2022
Stand per 1 januari	415.443	422.152
In het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen	727.841	1.116.169
Ontvangen voorschotten en afrekeningen	-1.210.752	-1.122.878
Stand per 31 december	-67.468	415.443

Waddenfonds	2023	2022
Stand per 1 januari	148.771	303.416
In het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen	1.114.561	-
Ontvangen voorschotten en afrekeningen	-231.171	-154.645
Stand per 31 december	1.032.161	148.771

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)	2023	2022
Stand per 1 januari	1.221.996	1.221.996
In het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen	-	-
Ontvangen voorschotten en afrekeningen	-754.498	-
Stand per 31 december	467.498	1.221.996

Overige subsidieverstrekkers	2023	2022
Stand per 1 januari	355.834	384.703
In het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen	467.755	124.753
Ontvangen voorschotten en afrekeningen	-358.225	-153.622
Stand per 31 december	465.364	355.834

Totaaloverzicht	2023	2022
Stand per 1 januari	2.142.044	2.332.267
In het boekjaar ontvangen subsidietoekenningen	2.310.157	1.240.922
Ontvangen voorschotten en afrekeningen	-2.554.646	-1.431.145
Stand per 31 december	1.897.555	2.142.044

De aansluiting tussen de subsidiepositie en het functioneel resultatenoverzicht is als volgt:

Nog te besteden subsidies per 1 januari 2023		1.311.950
Af: hierin begrepen afrekeningen		-
In het functioneel resultatenoverzicht (FRO) opgenomen als overlopend budget		1.311.950
Bij: ontvangen subsidietoekenningen in 2023	2.310.157	
bijdrages eigenaren en penvoerders projecten van derden	<u>2.304.750</u>	
In het functioneel resultatenoverzicht (FRO) opgenomen als verkregen in 2023		4.614.907
		5.926.857

Toegerekende baten aan het boekjaar:

	Subsidies/ bijdrages projecten	4.181.955	
	tariefcompensatie	<u>101.614</u>	
			4.283.569
Nog te besteden subsidies per 31 december 2023 (= doorlopend budget in FRO)			1.643.288

Overige vorderingen	31.12.23	31.12.22
Nog te factureren inzake diverse projecten	-	14.463
Subsidie Nationale Postcode Loterij (NPL)	187.500	187.500
Ziekengeld	10.274	14.182
Subsidie maatwerkbanen	1.863	1.094
Vooruitbetaalde kosten en overige vorderingen	<u>32.507</u>	<u>34.595</u>
	232.144	251.834

De bijdrage van de Nationale Postcode Loterij bedraagt jaarlijks € 187.500 en wordt in het opvolgende boekjaar ontvangen.

Geen van de vorderingen heeft een looptijd langer dan 1 jaar.

Liquide middelen	31.12.23	31.12.22
Kas	565	556

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen vermogen		
	2023	2022
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	163.758	315.679
Resultaat boekjaar	-155.917	-164.244
Vrijval herwaarderingsreserve	17.601	12.323
Stand per 31 december	25.442	163.758

De continuïteitsreserve is een vrij aan de stichting ter beschikking staande reserve. Deze reserve, de voorziening onderhoud gebouw en de langlopende kredietfaciliteit van de bank vormen samen het beschikbare vermogen van de stichting voor de financiering van de vaste activa en het werkkapitaal van de stichting. Cijfermatig is voorgaande als volgt weer te geven:

	31.12.23	31.12.22
Continuïteitsreserve	25.442	163.758
Voorziening onderhoud gebouw	34.128	62.037
Langlopende kredietfaciliteit	495.018	544.092
Beschikbaar vermogen	554.588	769.887
Vastgelegd in vaste activa minus herwaarderingsreserve	751.515	805.095
Beschikbaar voor financiering van het werkkapitaal	-196.927	-35.208

De stichting beschikt over een kredietfaciliteit in rekening-courant van € 250.000. Daarnaast is de reservering voor vakantiedagen en vakantiegeld een buffer. Beide worden gebruikt om de schommelingen in het werkkapitaal op te vangen.

Herwaarderingsreserve		
	2023	2022
Stand per 1 januari	321.815	239.156
Herwaardering	-	94.982
Mutatie boekjaar	17.601	12.323
Stand per 31 december	304.214	321.815

De herwaardering heeft betrekking op het verschil tussen waardering van het bedrijfsgebouw op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs en waardering tegen actuele kostprijs. De berekening van de actuele waarde per 31 december 2022 heeft geleid tot een herwaardering van € 94.982

Vorzieningen		
Onderhoud gebouwen	2023	2022
Stand per 1 januari	62.037	49.338
Dotatie boekjaar	21.984	28.503
	84.021	77.841
Gepleegd onderhoud	49.893	15.804
Saldo per 31 december	34.128	62.037

De voorziening onderhoud gebouwen heeft een overwegend langlopend karakter.

Langlopende schulden		
Hypothecaire lening Rabobank 50.110.013	2023	2022
Saldo per 1 januari	490.000	520.000
Aflossingen	-30.000	-30.000
Saldo per 31 december	460.000	490.000

Van het totaal aan langlopende schulden moet een bedrag van € 30.000 in het boekjaar volgend op de verslagperiode worden afgelost.

Door de Rabobank zijn per 31 december 2023 de volgende kredietfaciliteiten verstrekt:

- Hypothecaire lening van € 600.000, waarvan afgelost per 31 december 2023 € 140.000
- Rekening-courantkrediet van mei 2023 tot en met december 2023 € 500.000. Vanaf januari 2024 € 250.000

Zekerheden en voorwaarden

De gestelde zekerheden voor de totale verstrekte kredietfaciliteit zijn:

- Eerste hypotheek op het pand Roderwolderdijk 60 tot een totaal bedrag van € 680.671
- Verpanding van de bedrijfsuitrusting (machines/transportmiddelen/inventaris/automatisering)
- Verpanding van de vorderingen op derden
- Nakoming negatieve pledge (bank heeft het eerste recht op verpanding activa) en pari passu (geen activa als zekerheid verstrekt aan anderen dan de bank)

De maandelijkse aflossing op de hypothecaire lening bedraagt € 2.500. De rente bedraagt 2,95 % per jaar gedurende een periode van 5 jaar tot en met 24 april 2024.

Voor het krediet in rekening-courant geldt een opslag van 1,75 % per jaar op de Rabobank Basisrente, alsmede een kredietprovisie van 1 % per jaar over het kredietmaximum.

Rente, kredietprovisie en rentevergoeding worden per kwartaal berekend en in rekening gebracht.

Financial lease	2023	2022
Saldo per 1 januari	54.092	55.062
Verkregen financiering	-	15.300
Aflossingen	-19.074	-16.270
Saldo per 31 december	35.018	54.092

Via Ford Credit is per 14 december 2020 een financial lease afgesloten voor de aanschaf van een Ford Transit met kenteken VHT-91-L. De financiering bedraagt € 32.706 met een looptijd van 48 maanden. Het maandelijkse leasebedrag is € 672 en de rente bedraagt 0% gedurende de gehele looptijd.

Via CHN Industrial Capital Europe is per 17 augustus 2021 een financial lease contract afgesloten voor de aanschaf van een New Holland kraan. De financiering bedraagt € 33.712 met een looptijd van 48 maanden. Het maandelijkse leasebedrag is € 747 en de rente bedraagt 3,35% gedurende de gehele looptijd.

Via CNH Industrial Capital Europe is per 19 december 2022 een financial lease contract afgesloten voor de aanschaf van een New Holland kraan. De financiering bedraagt € 15.300 met een looptijd van 60 maanden. Het maandelijkse leasebedrag is € 304 en de rente bedraagt 7,45% gedurende de gehele looptijd.

De totale schuld met een looptijd korter dan 1 jaar is € 50.026 en met een looptijd langer dan 5 jaar is € 310.000.

Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	31.12.23	31.12.22
Rabobank	120.861	108.338

Belastingen en premies	31.12.23	31.12.22
Loonheffing	456.409	546.512
Sociale lasten en pensioenpremies	66.273	73.982
BTW	51.269	-
	573.951	620.494

In verband met de regeling "Bijzonder uitstel van betaling vanwege Corona" van de belastingdienst wordt de schuld aan de Belastingdienst voor te betalen loonbelasting vanaf 1 oktober 2022 in 60 termijnen afgelost (is € 9.449 per maand inclusief de wettelijke rente). De schuld per 31 december 2023 is € 393.843

Subsidiepositie	31.12.23	31.12.22
Vooruit ontvangen op projecten	1.037.204	808.338

Vanaf 1 januari 2022 is conform Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving de subsidiepositie gesplitst in nog te ontvangen op projecten en vooruit ontvangen op projecten.

	31.12.23	31.12.22
Crediteuren	153.170	577.413

De afname van de post crediteuren wordt met name veroorzaakt door lagere declaraties van projectpartners voor hun inzet en gemaakte kosten voor de gezamenlijke projecten aan het eind van het boekjaar in vergelijking tot voorgaand boekjaar.

Bij de crediteuren is een bedrag opgenomen van € 44.477 aan het UWV in het kader van terugbetaling van NOW.

Overige schulden	31.12.23	31.12.22
Vakantiegeldreservering (inclusief werkgeverslasten)	112.161	93.178
Vakantiedagenreservering (inclusief werkgeverslasten)	88.264	85.819
Accountant	7.789	6.958
Personeelsvereniging	993	886
Overig	7.297	28.628
	216.504	215.469

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Landelijke samenwerking

Door Stichting Landschapsbeheer Groningen wordt landelijk samengewerkt met de andere provinciale Landschappen en Landschapsbeheerorganisaties. Doel van de samenwerking is onder meer een gezamenlijke profilering richting subsidieverstrekking en andere relevante partijen. LandschappenNL is in dit verband de uitvoerende partij. Door de provinciale instellingen wordt jaarlijks bijgedragen in de exploitatiekosten van LandschappenNL. Deze jaarlijkse bijdrage bedraagt ongeveer € 60.000.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld zijn verschillen tussen realisatie en begroting terug te voeren op niet, te laag of te hoog begrote posten. Aan de hand van de staat van baten en lasten kan het volgende overzicht worden gegeven van de verschillen tussen realisatie en begroting (* € 1.000).

	Realisatie	Begroting	Vershil
Dekkingsbijdrage projecten	3.288	3.258	30
Subsidies maatwerkbanen	129	136	-7
Nalatenschap	115	-	115
Personeelskosten	-3.045	-2.708	-337
Organisatiekosten	-464	-529	65
Kapitaallasten	-185	-152	-33
Resultaat geplande activiteiten	-162	5	-167

De verdere professionalisering van de organisatie is voortgezet. Toch heeft dit zich niet vertaald naar een positief financieel resultaat in 2023. Een aantal incidentele tegenvallers is hiervan de oorzaak. De dekkingsbijdrage uit projecten is hoger dan de begroting. De CAO verhoging per 1 juli 2023 (gemiddeld 6,1%) was fors hoger dan de begroting en heeft geleid tot hogere personeelskosten. Door kostenbesparing konden deze tegenvallers worden opgevangen. De impact van het uitvallen van de teamleider van de buitendienst en vervolgens de moeizame vervanging heeft geleid tot een hoog ziekteverzuim en lagere productieve uren. Het wegvallen van deze inkomsten kon niet meer binnen de begroting worden opgevangen en vormt een belangrijke bijdrage aan het negatieve resultaat. Sinds oktober 2023 is de functie van teamleider buitendienst weer ingevuld en is voor de buitendienst de opgaande lijn weer ingezet.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting op de onderscheiden posten van het bovenstaande overzicht.

Baten

Dekkingsbijdrage uit projecten:

De dekkingsbijdrage uit projecten is het saldo van projectbaten (subsidies en bijdrages eigenaren/derden) en directe projectkosten. De omvang van de projectbaten en directe projectkosten kan sterk fluctueren door uitbesteed werk aan derden en werk in natura door eigenaren. De dekkingsbijdrage uit projecten kan dan ook gezien worden als de netto projectopbrengst waaruit de inzet van personeel en materieel van de stichting gefinancierd moet worden.

Met de aansluiting tussen de categorale exploitatierekening en het functioneel resultatenoverzicht projecten kan de financiering van de inzet van personeel en materieel van de stichting zichtbaar worden gemaakt:

In kostprijs te dekken netto kosten	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Lasten:			
Personeel	3.045.406	2.707.591	2.581.888
Organisatie	463.610	529.500	452.744
Kapitaallasten	185.089	151.601	147.202
(A)	3.694.105	3.388.692	3.181.834
Baten:			
Subsidies maatwerkbanen	128.777	135.456	124.014
(B)	128.777	135.456	124.014
Netto kosten (A-B)	3.565.328	3.253.236	3.057.820

Dekkingsbijdrage uit projecten (vervolg)	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Personele inzet tegen kostprijzen	3.536.714	3.496.909	3.065.949
Inzet materieel tegen kostprijzen	36.899	118.555	48.873
Verlaagd tarief op inzet veldmedewerkers	-101.614	-131.770	-123.316
Netto kosten	-3.565.328	-3.253.236	-3.057.820
Dekkingsbijdrage (+ is overschot, - is tekort)	-93.329	230.458	-66.314
Resultaat projecten	-68.534	-225.458	95.285
Resultaat geplande activiteiten	-161.863	5.000	-161.599

Uren inzet personeel op projecten	45.914	49.119	47.013
Gemiddeld tarief per uur	74,82	68,51	62,59

Budgetsubsidie provincie Groningen

De budgetsubsidie is bestemd voor dekking van de kosten van de basisorganisatie, voorlichting en publiciteit en het vrijwillige landschapsonderhoud. De gemaakte kosten in 2023 voor deze onderdelen kunnen als volgt worden weergegeven:

		Inzet	Directe	
		personeel + mat.	projectkosten	Totaal
Basisorganisatie		406.822	11.092	417.914
Voorlichting & publiciteit		60.034	13.497	73.531
Vrijwillig landschapsonderhoud		111.664	14.566	126.230
		578.520	39.155	617.675
Dekking:	budgetsubsidie provincie Groningen inclusief extra accres van € 21.000			415.900
	bijdrage Nationale Postcode Loterij			118.500
	bijdragen deelnemers			13.982
				548.382
Tekort				69.293

Het tekort over 2023 is geboekt ten laste van de projectresultaten.

Subsidies maatwerkbanen	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Wajonguitkeringen	52.930	82.865	49.765
Sociale werkvoorzieningsschappen	76.387	52.591	74.249
	128.777	135.456	124.014

Lasten

Personeel	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Brutosalariskosten	2.167.573	2.012.303	1.726.186
Pensioenpremies	272.691	239.682	213.907
Premies ZVW	132.005	119.758	106.879
Sociale lasten	365.425	304.816	272.037
Kostenvergoedingen personeel	93.186	93.203	76.814
Subtotaal loonkosten	3.030.880	2.769.762	2.395.823
Doorbelaste zakelijke kilometervergoedingen	-11.690	-	-9.757
Uitzendkrachten	234.437	-	345.775
Ziekengelduitkeringen	-208.221	-62.171	-149.953
	3.045.406	2.707.591	2.581.888

Het gemiddeld aantal fte's in dienst van de stichting bedroeg 42,9 (2022: 37,3). Alle personeelsleden, met inbegrip van de directeur-bestuurder, zijn ingeschaald en worden beloond volgens de CAO Bos en Natuur, Ondernemingsdeel De Landschappen. Het subtotaal loonkosten kan als volgt nader worden gespecificeerd:

Oorzaak van verschillen t.o.v. begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Directeur-bestuurder	142.812	138.690	133.469
Projectbureau aantal vacatures later ingevuld	1.565.042	1.321.182	1.015.174
Buitendienst aantal vacatures later cq niet ingevuld	801.092	753.794	761.701
Kantoor en werkplaats	521.934	556.096	485.479
	3.030.880	2.769.762	2.395.823

De pensioentoezegging voor het personeel is ondergebracht bij het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw (BPL). De pensioenovereenkomst heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst met de kenmerken van een middel-loonregeling. De aanspraken en toekomstige uitkeringen worden voorwaardelijk geïndexeerd. De door de werkgever en werknemer te betalen premie is op zijn minst gelijk aan de kostendekkende premie. De premie bedroeg in 2023 26,4% van de pensioengrondslag (19,09% werkgeversdeel en 7,31% werknemersdeel). Ten laste van 2023 is € 400.914 pensioenpremie in rekening gebracht. De dekkingsgraad van het pensioenfonds was ultimo 2023 114,4%.

Met uitzondering van eventueel al bekende langdurige zieke personeelsleden, wordt in de begroting geen rekening gehouden met ziekengelduitkeringen, omdat ervan uitgegaan wordt dat deze uitkeringen worden ingezet voor vervangend personeel, ofwel resultaatneutraal zijn.

Bezoldiging directeur-bestuurder P.K. Hellinga
(vermelding in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT)).

Jaarinkomen 2023 (functie directeur-bestuurder, dienstverband 1,0 fte, dienstbetrekking: ja)	
Brutosalaris	€ 102.786
Vakantiegeld	€ 7.946
Belastbare vergoedingen / bijtellingen	€ 135
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 110.867
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.881
Totaal bezoldiging 2023 (01-01-2023 tot en met 31-12-2023)	€ 120.748

De BSD-score is 445 punten met een maximaal jaarinkomen van € 134.620. Het jaarinkomen en de hoogte van de bezoldiging bleven binnen de geldende maxima voor de WNT (individueel toepasselijk bezoldingsmaximum is € 223.000) en voor de Regeling beloning directeuren van goederdoelenorganisaties.

Jaarinkomen 2022 (functie directeur-bestuurder, dienstverband 1,0 fte, dienstbetrekking: ja)	
Brutosalaris	€ 98.408
Vakantiegeld	€ 7.783
Belastbare vergoedingen / bijtellingen	€ 278
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 106.469
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 8.609
Totaal bezoldiging 2022 (01-01-2022 tot en met 31-12-2022)	€ 115.078

De BSD-score is 445 punten met een maximaal jaarinkomen van € 130.699. Het jaarinkomen en de hoogte van de bezoldiging bleven binnen de geldende maxima voor de WNT (individueel toepasselijk bezoldingsmaximum is € 216.000) en voor de Regeling beloning directeuren van goederdoelenorganisaties.

RAAD VAN TOEZICHT

	Vanaf	Tot en met	Beloning
Koos Wiersma, voorzitter	01-01-2023	31-12-2023	€ 1.250
Hiske Galema	01-01-2023	31-12-2023	€ 1.000
Pieter Schollema	01-01-2023	31-12-2023	€ 1.000
Harmannus Blok	01-01-2023	31-12-2023	€ 1.000

Het individuele bezoldigingsmaximum voor een voorzitter is € 33.450 en voor een lid is € 22.300. De beloningen van de leden van de raad van toezicht bleven binnen de geldende maxima volgens de regelingen voor CBF en ANBI. Daarnaast zijn aan de bovengenoemde leden van de raad van toezicht geen leningen, garanties of voorschotten verstrekt.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hiervoor vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Organisatie	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Uitvoering			
Gebruik transportmiddelen	21.193	19.000	19.761
Gereedschappen en onderhoud machines	39.314	28.000	24.431
Brandstoffen	36.358	60.000	53.148
Werkplaats Westerwolde	2.685	2.500	2.496
Bijdrage LandschappenNL	56.477	56.000	54.971
Scholing en overige personeelskosten	89.210	137.500	101.526
	245.237	303.000	256.333
Bureaunkosten			
Gebruik pand Roderwolderdijk	82.472	63.000	53.293
Porti en telecommunicatie	3.073	4.500	3.758
Kantoorartikelen, kopieerkosten en drukwerk	6.374	15.500	9.605
Automatisering	72.350	73.000	69.425
	164.269	156.000	136.081
Algemene kosten			
Verzekeringen en belastingen	17.856	18.500	17.895
Accountant en salarisadministratie	32.303	29.000	18.725
Advies	16.422	10.000	12.215
Overige	12.523	13.000	11.495
Correctie voorbelasting BTW	-25.000	-	-
	54.104	70.500	60.330
Totaal organisatiekosten	463.610	529.500	452.744

In vergelijking met de begroting zijn de totale organisatiekosten lager door:

- hogere kosten onderhoud machines door incidenteel groot onderhoud
- lagere kosten brandstoffen door minder inzet materieel
- lagere kosten scholing door minder scholing en minder uitgaven voor overige personeelskosten vanwege bezuinigingen
- hogere kosten pand Roderwolderdijk door hogere energie en uitbesteding schoonmaak (in de begroting was schoonmaak intern en opgenomen onder de personeelskosten)
- lagere kosten kopieerkosten door nieuwe multifunctionals
- hogere kosten advies door meer inhuur specialisten
- correctie voorbelasting BTW was niet begroot

Kapitaallasten	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2023	2023	2022
Afschrijving bedrijfsgebouw en terrein	31.112	25.835	25.835
Afschrijving machines en transportmiddelen	69.844	64.496	65.217
Afschrijving andere vaste bedrijfsmiddelen	39.241	32.237	32.598
Totaal afschrijvingen	140.197	122.568	123.650
Rentelasten en soortgelijke kosten	44.892	29.033	23.552
Totaal kapitaallasten	185.089	151.601	147.202

In de begroting worden afschrijvingen en rentelasten berekend op basis van annuïteiten en de maximale kredietfaciliteiten, waardoor met name de begrote rentelast hoger uitvalt. Voorgaande geldt niet voor de afschrijving op gebouw en terrein.

Overige baten en lasten

Overige baten	2023	2022
Donaties en vergelijkbare opbrengsten	12.169	12.023
Opheffing bestemmingsreserve nagekomen kosten LBN	1.710	-
Incidentele credit jaarbijdrage LNL	-	5.000
Boekwinsten op verkoop vaste activa	-	303
Saldo van overige baten en lasten	-	146
	13.879	17.472

Overige lasten	2023	2022
Faillissement deelneming GCWK	-	20.000
Afwaardering debiteuren en overige vorderingen	5.805	117
Boekverlies op verkoop vaste activa	1.750	-
Saldo van overige baten en lasten	378	-
	7.933	20.117

Resultaatbestemming

Het resultaat over 2023 is als volgt in de jaarrekening verwerkt:

Resultaat Boekjaar	<u>-155.917</u>
Onttrekking aan continuïteitsreserve	-155.917

Groningen, 18 juni 2024

P. K. Hellinga

Namens Raad van Toezicht:

F.H. Wiersma

w.g.

w.g.

Directeur bestuurder

Voorzitter

FUNCTIONEEL RESULTATENOVERZICHT PROJECTEN

	KOSTEN			FINANCIERING					
	Inzet perso- neel+mater.	Directe kosten	Totaal kosten	Verkregen in 2023	Overlopend budget	Subtotaal Baten	Doorlopend budget	Baten boekjaar	SALDO
JAARLIJKS TERUGKERENDE PROJECTEN									
Algemene taak, voorlichting en vrijwilligers	567.244	33.008	600.252	533.282	-	533.282	-	533.282	-66.970
Landschapsbeheer privaat	493.106	47.791	540.897	382.068	80.160	462.228	21.580	483.808	-57.089
Routebureau Groningen	167.497	139.514	307.011	292.592	901	293.493	13.518	307.011	-
Planontwikkeling en acquisitie	59.208	381	59.589	2.453	-147.649	-145.196	191.285	46.089	-13.500
Overige projecten	146.215	14.062	160.277	167.779	-	167.779	-	167.779	7.502
Totaal jaarlijks terugkerende projecten	1.433.270	234.756	1.668.026	1.378.174	-66.588	1.311.586	226.383	1.537.969	-130.057
Groene parels van het Noorden II	17.618	-	17.618	-	139.638	139.638	-122.020	17.618	-
Bloeiende Bosranden	6.328	19.386	25.714	46.036	10.483	56.519	-30.805	25.714	-
Herstel Monumentale Boerenerven II (2021-2025)	86.783	46.410	133.193	87.102	89.000	176.102	-42.909	133.193	-
Herstel Molenbiotopen 2020-2022	49.675	122	49.797	112	79.175	79.287	-29.490	49.797	-
Projectplan Joodse begraafplaatsen	29.690	9.376	39.066	20.595	16.713	37.308	1.758	39.066	-
Pingoruïnes in het Gorecht	51.210	28.944	80.154	76.015	82.007	158.022	-77.868	80.154	-
Biodiversiteit op kerkhoven	34.767	368	35.135	140	110.422	110.562	-75.427	35.135	-
Begraafplaats Uniken, Stadskanaal	7.717	159	7.876	-	-18.140	-18.140	26.016	7.876	-
Onderzoek autochtoon plantmateriaal	36.267	21.225	57.492	20.868	45.080	65.948	-8.456	57.492	-
Natuurerven Thesinge-Middelbert-Engelbert	69.473	14.550	84.023	65.085	16.065	81.150	2.873	84.023	-
Plantcampagnes Plan Boom	38.225	20.813	59.038	30.278	33.692	63.970	-4.932	59.038	-
Historische Tuinen 2023-2026	9.868	-	9.868	-	-7.208	-7.208	17.076	9.868	-
Erfbeplanting zuid- en oost-Groningen	104.218	79.713	183.931	124.085	39.635	163.720	20.211	183.931	-
Samenwerking groene vrijwilligers	3.671	4	3.675	-	8.332	8.332	-4.657	3.675	-
Landschapsconvenant 2022/2023	25.572	319	25.891	-	42.423	42.423	-16.532	25.891	-
Landschapsgidsencursus Gorecht	3.621	8	3.629	16.720	-802	15.918	-12.289	3.629	-
Aanvalsplan Landschapselementen Gorecht	33.436	1.862	35.298	325.770	-	325.770	-290.472	35.298	-
Totaal projecten Provincie Groningen	608.139	243.259	851.398	812.806	686.515	1.499.321	-647.923	851.398	-

FUNCTIONEEL RESULTATENOVERZICHT PROJECTEN (VERVOLG)

	Inzet perso- neel+mater.	Directe kosten	Totaal kosten	Verkregen in 2022	Overlopend budget	Subtotaal baten	Doorlopend budget	Baten boekjaar	SALDO
Natuurlijke slaperdijken Groningen	11.125	533	11.658	14.672	-4.090	10.582	1.076	11.658	-
Bomen in het Waddenlandschap	24.852	290	25.142	25.118	-30.845	-5.727	30.869	25.142	-
Programmaplan cultuurlandschappen waddengebied	59.931	11.737	71.668	63.656	-	63.656	8.012	71.668	
Van stinzenenplant tot Börgbloumkes	14.951	57	15.008	1.114.561	-	1.114.561	-1.099.553	15.008	
Totaal projecten Waddenfonds	110.859	12.617	123.476	1.218.007	-34.935	1.183.072	-1.059.596	123.476	-
Totaal overige projecten	962.869	227.527	1.190.396	989.429	480.618	1.470.047	-162.152	1.307.894	117.498
In het boekjaar afgesloten projecten	458.475	60.331	518.806	216.490	246.342	462.832	-	462.832	-55.974
TOTAAL	3.573.612	778.490	4.352.102	4.614.906	1.311.952	5.926.858	-1.643.288	4.283.569	-68.533

BESTEDINGEN NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Boekjaar 2023							
Omschrijving project	Financiering			Directe projectkosten	Dekkingsbijdrage	Personele inzet	Nog te besteden
	NPL	Overige	Totaal				
Landschappelijke beplanting/kleinschalige natuurontwikkeling	2.000	8.174	10.174	2.152	8.022	8.022	-
Vrijwilligerswerk, scholenproject en oogst- en natuurwerkdag	53.500	72.730	126.230	14.566	111.664	111.664	-
Vruchtbomenwacht	17.500	49.104	66.604	268	66.336	66.336	-
Monitoring kleine landschapselementen	4.000	4.080	8.080	1.086	6.994	6.994	-
Advisering en ondersteuning landschapsbeheer privaat	41.000	40.973	81.973	419	81.554	81.554	-
Jubileum en diverse promotionele activiteiten	4.500	12.922	17.422	6.147	11.275	11.275	-
PR, communicatie en ontwikkeling projecten	65.000	166.913	231.913	13.938	217.975	217.975	-
Totaal	187.500	354.896	542.396	38.576	503.820	503.820	-

Bijdrage Nationale Postcode Loterij ten gunste van de exploitatie € 187.500.

Deze projecten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij.

BESTEDINGEN NATIONALE POSTCODE LOTERIJ (VERVOLG)

Boekjaar 2022							
Omschrijving project	Financiering			Directe projectkosten	Dekkingsbijdrage	Personele inzet	Nog te besteden
	NPL	Overige	Totaal				
Landschappelijke beplanting/kleinschalige natuurontwikkeling	10.081	18.355	28.436	3.731	24.705	24.705	-
Vrijwilligerswerk, scholenproject en oogst- en natuurwerkdag	52.500	55.646	108.146	15.231	92.915	92.915	-
Vruchtbomenwacht	17.500	35.923	53.423	701	52.722	52.722	-
Monitoring kleine landschapselementen	2.398	50	2.448	1.066	1.382	1.382	-
Advisering en ondersteuning landschapsbeheer privaat	30.022	7.513	37.534	264	37.270	37.270	-
Symposium	10.000	32.788	42.788	24.831	17.957	17.957	-
PR, communicatie en ontwikkeling projecten	65.000	71.932	136.932	13.662	123.270	123.270	-
Totaal	187.500	222.207	409.707	59.486	350.221	350.221	-

Bijdrage Nationale Postcode Loterij ten gunste van de exploitatie € 187.500.

Deze projecten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting Landschapsbeheer Groningen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023 van Stichting Landschapsbeheer Groningen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landschapsbeheer Groningen per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn "C1 Kleine Organisaties-zonder-winststreven", "C2 Kleine Fondsenwervende organisaties" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landschapsbeheer Groningen, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materiële onzekerheid over de continuïteit

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel 'continuïteit' in de toelichting van de jaarrekening, waarin uiteengezet is dat de stichting een beperkt eigen vermogen en een beperkte liquiditeitspositie heeft en voor de continuïteit afhankelijk is van de ontwikkeling van de werkvoorraad projecten en andere maatregelen zodat de liquiditeitspositie voldoende blijft voor het voldoen aan de financiële verplichtingen en een kostendekkende exploitatie wordt gerealiseerd. Deze condities duiden op het bestaan van een onzekerheid van materieel belang op grond waarvan gereede twijfel zou kunnen bestaan over de continuïteitsveronderstelling van de stichting. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Voorwoord;
- Bestuursverslag;
- Resultaten in beeld;
- Functioneel resultatenoverzicht projecten;
- Bestedingen Nationale Postcode Loterij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met de RJ-Richtlijn “C1 Kleine Organisaties-zonder-winststreven” en “C2 Kleine Fondsenwervende organisaties”.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn “C1 Kleine Organisaties-zonder-winststreven”, “C2 Kleine Fondsenwervende organisaties” en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Apeldoorn, 25 juni 2024

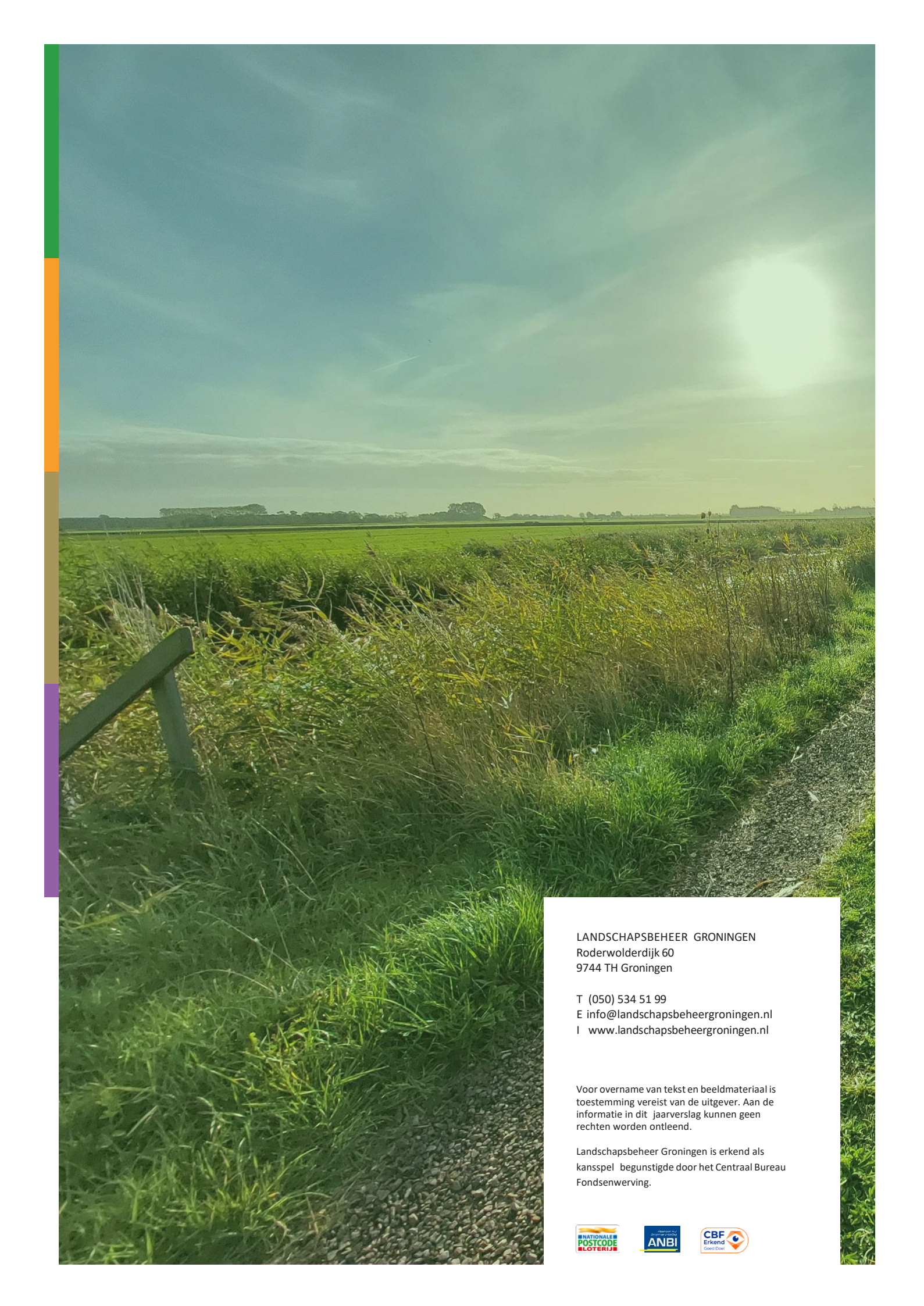
Forvis Mazars N.V.

w.g.

R.C. Dol MSc RA

LANDSCHAPSBEHEER GRONINGEN
Roderwolderdijk 60
9744 TH Groningen

T (050) 534 51 99
E info@landschapsbeheergroningen.nl
I www.landschapsbeheergroningen.nl

Voor overname van tekst en beeldmateriaal is toestemming vereist van de uitgever. Aan de informatie in dit jaarverslag kunnen geen rechten worden ontleend.

Landschapsbeheer Groningen is erkend als kansspel begunstigde door het Centraal Bureau Fondsenwerving.

